DON SCRÚDAITHEOIR

SCRÚDUIMHIR ☛ [ ]

Iomlán na Marcanna [ ]

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH 2003

EACNAMAÍOCHT BHAILE

GNÁTHLEIBHÉAL

DÉ hAOINE 13 MEITHEAMH - TRÁTHNÓNA 2.00 – 4.00

Iomlán na Marcanna 240

TREORACHA DO IARRTHÓIRÍ

1. Roinn A – 80 marc.
   Freagair 16 (sé cinn déag) de na ceisteanna ó Roinn A.
   Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.

2. Roinn B – 160 marc.
   Freagair 4 (ceithre) cheist ó Roinn B.
   Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.

3. ***Freagair na ceisteanna sa spás atá ann dóibh***.

STAMPA AN IONAID

Don scrúdaitheoir amháin

CEIST		MARC
Roinn A (Iomlán)		
Roinn B	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
IOMLÁN ➡		
GRÁD ➡		

1. Iomlán na n-iomlán ag deireadh gach leathanaigh.	
2. Iomlán na n-iomlán de gach ceist toirmiscthe.	
3. Marc iomlán bronnta (1 lúide 2)	
4. Bónas do fhreagairt trí Ghaeilge.	
5. Marc iomlán bronnta trí Ghaeilge (3 + 4)	
Nóta: Caithfidh an marc i líne 3 (nó líne 5 má tá bónas don Ghaeilge) a bheith cothram leis an marc sa bhosca **Iomlán na Marcanna** thuas.	

THALL→

ROINN A

80 marc

Freagair 16 (sé cinn déag) de na ceisteanna seo a leanas. Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.

1. Cuir in iúl le tic [✓] cé acu fíor **nó** bréagach atá **gach ceann** de na ráitis seo a leanas.

		FÍOR	BRÉAGACH
(i)	Foinse maith snáithín is ea an fheoil.		
(ii)	Is féidir le heaspa cailciam san aiste bia a bheith mar chúis le hosteaporosis.		
(iii)	Glaotar scoitheadh air nuair a thugtar bianna tathagacha isteach in aiste bia linbh.		

2. Liostaigh **dhá** fhoinse iarainn san aiste bia.

(i) ______________________ **(ii)** ______________________

3. Mol **trí** úsáid atá ag cáis sa chócaireacht.

(i) ______________________

(ii) ______________________

(iii) ______________________

4. Tabhair **dhá** bhealach le hiontógáil **siúcra** san aiste bia a **laghdú**.

(i) ______________________

(ii) ______________________

5. Cad é feidhm an ghníomhaí ardúcháin nuair atá arán dhá dhéanamh?

____

____

____

6. Cad atá i gceist le ***tobcheannach***? ____________________

____

____

7. Déan cur síos ar **<u>dhá</u>** bhealach a úsáidtear le haghaidh tomhaltóirí a spreagadh chun breis airgid a chaitheamh.

(i) ____________________

____

(ii) ____________________

____

8. Liostaigh **<u>ceithre</u>** thoisc ba chóir a chur san áireamh agus fearas leictreach á cheannach agat.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

(iv) ____________________

9. Cén t-eolas a chuireann an tsiombail seo in iúl don tomhaltóir?

____

____

____

10. Liostaigh **<u>trí cinn</u>** de na riachtanais bunúsacha daonna.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

11. Tabhair **<u>trí</u>** riail ba chóir a leanúint chun fiacla a choimeád sláintiúil.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

12. Cuir in iúl le tic [✓] cé acu fíor **<u>nó</u>** bréagach atá **<u>gach ceann</u>** de na ráitis seo a leanas.

		FÍOR	**BRÉAGACH**
(i)	Is druga é alcól.		
(ii)	Substaint andúileach, a gheibhtear i dtoitíní, is ea tarra.		
(iii)	Teastaíonn, ar meán, ocht n-uaire a'chloig chodlata san oíche ó dhaoine fásta.		

13. Tabhair **<u>dhá</u>** fheidhm a bhaineann leis an gclann.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

14. Luaigh **<u>dhá</u>** bhuntáiste le soilsiú maith a bheith sa bhaile.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

15. Liostaigh **<u>cúig</u>** cinn de nithe an tí is féidir a athchúrsáil.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iv) ______________________________

(v) ______________________________

16. Tabhair **dhá** mhodh le teach cónaithe a insliú chun cailliúint teasa a chosc.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

17. Ainmnigh an greim a thaispeántar sa léaráid agus luaigh an fheidhm atá leis.

Greim ______________________________

Feidhm ______________________________

____

____

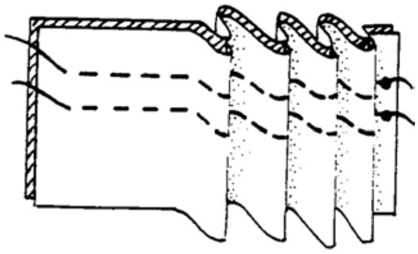

18. Tabhair **dhá** shampla de chlaontaí faisin atá ann faoi láthair.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

19. Cuir tic [✓] leis an bhfreagra ceart.

Is é is creimneáil ann ná

(i) greim díreach daingean a úsáidtear in ionad inneallfhuála. [ ]

(ii) greim sealadach a úsáidtear chun dhá phíosa fabraice a choimeád le chéile. [ ]

(iii) greim seasamhach a úsáidtear ar fháithim éadaí. [ ]

20. Liostaigh **trí** riail ba chóir a leanúint nuair a bhíonn inneall fuála á úsáid.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

ROINN B
160 marc

Freagair ceithre cheist ón roinn seo.

1. Tá tóir tagtha ar phasta mar bhia in Éirinn.
Is lipéad ó phaicéad spaghetti atá anseo thíos.

Spaghetti

Luach Cothaitheach		**Comhábhair**	**Treoracha Cócaireachta**
As 100g			Fiuch 2 líotar uisce
Fuinneamh	338kcal		Cuir tsp amháin ola cócaireachta leis
Próitéin	12g	Cruithneacht Durum	Cuir 250g spaghetti leis
Carbaihiodráid	72g	Uisce	Fiuch an t-uisce arís
Saill	2g		Suanbhruith ar feadh 12-15 nóim
Snáithín	5g		Draenáil agus dáil amach

(a) Ag úsáid an eolais ar an lipéad, freagair **gach ceann** de na ceisteanna seo a leanas:

(i) Cad é an príomh-chomhábhar atá i spaghetti? ______________________

(ii) Cé mhéid kilo-calra atá i 100g spaghetti? ______________________

(iii) Cá fhad a thógann sé spaghetti a chocaráil? ______________________

(b) **(i)** Ainmnigh cothaitheach **amháin** nach bhfuil le fáil i spaghetti ______________

(ii) Tabhair an fheidhm atá leis an cothaitheach atá ainmnithe agat ______________

____

(c) Is foinse maith carbaihiodráite é spaghetti. Ainmnigh **dhá** bhia eile atá mar fhoinsí maithe carbaihiodráite.

(i) ______________________ **(ii)** ______________________

(d) Tabhair **dhá** chúis le taispeáint go bhfuil bianna carbaihiodráite tabhachtach in aiste bia deagóirí gníomhacha.

(i) ____

(ii) ____

(e) Ainmnigh **dhá** mhias pasta.

(i) ______________________ **(ii)** ______________________

2. **(a)** Liostaigh **ceithre** threoirlíne ba chóir a leanúint, le hullmhúchán sábháilte ar bhia a chinntiú.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

(iv) ____________________

(b) Tabhair **trí** chúis go ndéantar cócaráil ar bhia.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

(c) Ainmnigh modh **amháin** cócaireachta faoi **gach ceann** díobh seo a leanas:

(i) Modh cócaireachta tais ____________________

(ii) Modh cócaireachta tirim ____________________

(iii) Modh cócaireachta ag úsáid ola nó saill ____________________

(d) Tabhair **trí** bhealach a dtéann cócaireacht i bhfeidhm ar bhia.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

(e) Mínigh an fáth a ndéantar roinnt bianna a chumhdach roimh chócaireacht a dhéanamh orthu.

____

____

3. **(a)** Ainmnigh na codanna den chóras atáirgthe baineann, ar a bhfuil na lipéid **1, 2, 3** agus **4**.

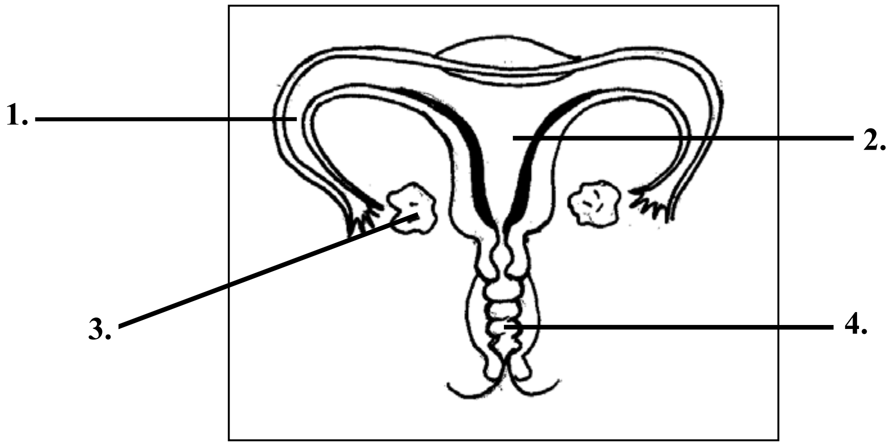

1. ____________________ **2.** ____________________

3. ____________________ **4.** ____________________

(b) Roghnaigh an focal ceart ón liosta seo a leanas chun **gach ceann** de na habairtí a chríochnú.

broinn **teistosterón** **ubhsceitheadh** **toircheas** **gin**

(i) Glaotar ____________________ ar scaoileadh na huibhe ón ubhagán.

(ii) Tugann an ____________________ cosaint don leanbh atá ag forbairt.

(iii) ____________________ is ea ainm eile do leanbh atá ag forbairt.

(iv) Leanann ____________________ daonna daichead seachtain de ghnáth.

(c) Mínigh an fheidhm atá le **gach ceann** díobh seo a leanas:

(i) corda an imleacáin ____________________

____

(ii) placenta ____________________

____

(d) Tabhair **trí** threoirlíne ba chóir a leanúint le sláinte mhaith a chothú le linn toirchis.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

4. **(a)** Mol **<u>trí</u>** chúis go roghnódh comhlacht, táirge nó seirbhís a fhógairt.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(b) Liostaigh **<u>ceithre</u>** mhodh éagsúil fógraíochta.

(i) ____________ **(ii)** ____________

(iii) ____________ **(iv)** ____________

(c) Tabhair **<u>dhá</u>** bhuntáiste agus **<u>dhá</u>** mhíbhuntáiste a bhaineann le fógraíocht.

Buntáistí

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

Míbhuntáistí

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(d) **(i)** Déan cur síos ar fhógra ar theilifís a cheapann tú a bheith éifeachtach.

____

____

(ii) Cén fáth a cheapann tú go bhfuil an fógra seo éifeachtach? ____________

____

____

____

____

5. **(a)** Tabhair samplaí de bhaolta sábháilteachta a d'fhéadfadh a bheith i **ngach ceann** de na seomraí seo a leanas, sa bhaile.

(i) an chistin ______________________________

____

(ii) seomra teaghlaigh ______________________________

____

(iii) seomra folctha ______________________________

____

(b) Liostaigh **ceithre** shampla de threalaimh sábháilteachta a mholfá le húsáid sa bhaile.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iv) ______________________________

(c) Leag amach an modh oibre a leanfá dá dtiocfá ar thine sa bhaile.

____

____

____

(d) Cad iad na buntáistí a bhaineann le garchabhair a úsáid chun cóir leighis a chur ar ghortaithe sa bhaile?

____

____

(e) Is féidir an tsiombail seo a fháil ar an lipéad de ghlantóirí áirithe tí. Cad is brí leis?

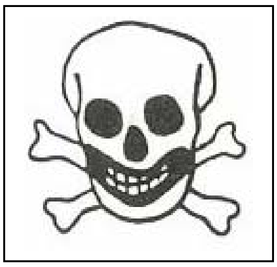

____

____

6. **Lipéad Aire A** **Lipéad Aire B**

55% Cadás
45% Polyester

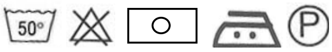

50% Olann
50% Aicrileach

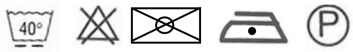

(a) Ag baint úsáid as an eolas sna lipéid aire thuas, ainmnigh **dhá** fhabraic shaorga

(i) ______________________ **(ii)** ______________________

agus ainmnigh **dhá** fhabraic nádúrtha

(i) ______________________ **(ii)** ______________________

(b) Cé acu lipéad aire a bheifeá ag súil le fáil ar gheansaí éide scoile? ______________

Tabhair cúis **amháin** le do fhreagra ______________________________

____

(c) Déan sceitse de na siombail do **(i)** iarann te **agus** **(ii)** ná húsáidtear tuarthóir.

iarann te	**ná húsáidtear tuarthóir**

(d) Mínigh an chuspóir atá ag **gach ceann** díobh seo a leanas agus aire á thabhairt do fhabraicí.

(i) glantach ______________________________

____

(ii) feabhsaitheoir fabraice ______________________________

____